

Eigen en vreemd vermogen

Een internationale vergelijking

Mr. Drs. J.B. Backhuijs

1 Inleiding

In de afgelopen jaren zijn talloze nieuwe financieringsvormen voor de activiteiten van ondernemingen beschikbaar gekomen. En nog steeds ontspruiten immer weer andere vormen. Vanzelfsprekend heeft dat de vraag doen rijzen hoe daarmee op het terrein van de externe verslaggeving moet worden omgegaan. Een van de aspecten die daarbij aan de orde komt bij de financiering ontvangende onderneming, is het onderscheid tussen eigen vermogen en vreemd vermogen. Dit onderscheid is niet van belang ontbloeit; op de eerste plaats vanwege de financiële positie van de onderneming die door middel van zijn balans wordt gerapporteerd. Voorts speelt dit onderscheid een belangrijke rol bij de bepaling van het resultaat van de onderneming; immers vergoedingen aan de verschaffers van vreemd vermogen voor het beschikbaar stellen ervan worden afgetrokken bij de bepaling van het gedurende een periode gerealiseerde resultaat, vergoedingen aan de verschaffers van eigen vermogen niet.

In deze bijdrage wordt ingegaan op enkele internationale opvattingen over het onderscheid tussen eigen en vreemd vermogen, met name die in de Verenigde Staten van Amerika (VS), in het Verenigd Koninkrijk (VK), alsmede de opvattingen die door het International Accounting Standards Committee (IASC) zijn ontvouwd. Daarbij komen aan de orde wat als beslissend voor het verschil tussen eigen en vreemd vermogen wordt beschouwd, de mogelijkheid om een tussenliggend gebied te onderkennen, alsmede of en, zo ja, op welke wij-

ze hybridische vermogensvormen die zowel eigen als vreemd vermogen aan de onderneming verschaffen (in het Engelse taalgebied genoemd compound instruments), dienen te worden gepresenteerd.

2 De heersende regelingen

2.1 VS

In de VS zijn de aan de orde zijnde vraagstukken voor een principiële behandeling ondergebracht bij het zeer omvangrijke Financial Instruments Project, dat aan het eind van de jaren tachtig door de Financial Accounting Standards Board (FASB) is opgezet. In 1990 verscheen in het kader van dit project een discussie-memorandum over de onderscheiding tussen eigen en vreemd vermogen, alsmede de wijze waarop financieringsvormen met kenmerken van eigen en vreemd vermogen dienen te worden gepresenteerd.¹ Momenteel is de verwachting dat de FASB niet op korte termijn nieuwe publikaties in het verlengde van dit project zal doen verschijnen met daarin uitlatingen over die vraagstukken.

Een en ander betekent dat voor de behandeling van de onderhavige onderwerpen in de VS op dit moment moet worden teruggevallen op enkele uitspraken van de APB, de FASB en de SEC die reeds langer geleden zijn gedaan. De belangrijkste daarvan zijn APB Opinion No. 14, Accounting for Convertible Debt and Debt Issued with Stock Purchase Warrants uit 1969,

Mr. Drs. J.B. Backhuijs, registeraccountant, studeerde bedrijfseconomie, accountancy en privaatrecht aan de Vrije Universiteit te Amsterdam en is vennoot van Coopers & Lybrand.

SEC Accounting Series Release No. 268, Presentation in Financial Statements of 'Redeemable Preferred Stocks' uit 1979 en FASB Concepts Statement No.6, Elements of Financial Statements uit 1985.

2.2 VK

In het VK zouden uitingen op dit aandachtsgebied moeten worden gevonden in de Companies Act 1985 waarin zijn verwerkt de aanpassingen van de Companies Act 1989. Goed houvast wordt echter niet geboden. Vanwege de toeneming van het aantal en de variëteit van de vermogensvormen van ondernemingen is daarom door de Accounting Standards Board (ASB) gewerkt aan een project voor de verslaggeving over dergelijke vermogensvormen. In december 1991 verscheen in dit verband een Discussion Paper 'Accounting for capital instruments'. Rekening houdend met de naar aanleiding van deze Discussion Paper ontvangen commentaren deed de ASB een jaar later in 1992 Financial Reporting Exposure Draft (FRED) 3 Accounting for Capital Instruments het daglicht zien. Definitieve uitspraken zijn er evenwel nog niet.²

2.3 IASC

In 1991 is door het IASC Exposure Draft 40 Financial Instruments gepubliceerd waarin op de onderhavige vraagstukken wordt ingegaan. Tot op heden is echter nog geen definitieve standaard van het IASC verschenen. Zoals bekend hebben de standaarden van het IASC veelal geen directe geldingskracht. Niettemin is de invloed ervan in toenemende mate aanmerkelijk.

In Exposure Draft 40 wordt voor enkele onderwerpen teruggevallen op reeds eerder door het IASC uitgegeven standaards. In het onderhavige verband moet met name worden gedacht aan IAS 27 Consolidated Financial Statements and Accounting for Investments in Subsidiaries en het Framework for the Preparation and Presentation of Financial Statements.

3 Het onderscheid tussen eigen en vreemd vermogen

In de VS zijn de karakteristieken van eigen vermogen en vreemd vermogen aangegeven door de FASB in Concepts Statement 6.

Vreemd vermogen is aldaar gedefinieerd als '...probable future sacrifices of economic benefits arising from present obligations of a particular entity to transfer assets or provide services to other entities in the future as a result of past transactions or events' (paragraaf 35). Eigen vermogen is '...a residual interest, the difference between the enterprise's assets and its liabilities' (paragraaf 60).

Het essentiële verschil is derhalve dat in vreemd vermogen tot uitdrukking komt de verplichting om toekomstige economische voordelen op te offeren in de vorm van de overdracht van activa of het leveren van diensten aan een (of meer) derde(n), terwijl eigen vermogen die verplichting niet kent.

In de VS wordt in beginsel slechts de geconsolideerde balans en niet de enkelvoudige balans van de onderneming gepresenteerd. De hiervoor aangegeven definitie van eigen en vreemd vermogen heeft dan ook betrekking op de geconsolideerde balans, maar is even goed toepasbaar op de enkelvoudige balans. Aandelen van derden in het geconsolideerde vermogen van de onderneming (minderheidsbelangen) kunnen vanzelfsprekend uitsluitend voorkomen in een geconsolideerde balans. Dergelijke minderheidsbelangen worden beschouwd als onderdeel van het eigen vermogen, omdat '...minority interests in net assets of consolidated subsidiaries do not represent present obligations of the enterprise to pay cash or distribute other assets to minority stockholders' (paragraaf 254).

Daarnaast wordt een afzonderlijke vermogenscategorie tussen eigen vermogen en vreemd vermogen in onderkend op basis van SEC ASR No. 268. Dat betreft al die financieringsinstrumenten met de karakteristieken van eigen ver-

mogen die echter moeten worden terugbetaald zonder dat over die terugbetaling door de onderneming zelf zeggenschap kan worden uitgeoefend. Deze financieringsinstrumenten mogen niet onder eigen vermogen, maar evenmin onder vreemd vermogen worden geclassificeerd. Soms wordt gesproken van zogenaamd 'temporary equity'. Het conceptual framework van de FASB kent die term echter niet. Dat onderscheidt slechts eigen vermogen en vreemd vermogen.

In het VK wordt door de ASB in FRED 3 onderscheid gemaakt in drie categorieën vermogen: vreemd vermogen, eigen vermogen en, in het geval van een geconsolideerde balans, minderheidsbelangen (paragraaf 20).

Vermogensvormen worden gekenmerkt als vreemd vermogen '...if they contain an obligation to transfer economic benefits (including a contingent obligation to transfer economic benefits)' (paragraaf 21). Niet van belang is of sprake is van een verplichting tot terugbetaling of tot betaling van interest. Evenmin speelt een rol of deze verplichting afhankelijk is van een toekomstige gebeurtenis.

Als eigen vermogen wordt aangemerkt '...the aggregate of called up share capital and all reserves, excluding minority interests' (paragraaf 13). Op zijn beurt wordt binnen het eigen vermogen weer onderscheid gemaakt naar zogenaamde 'equity interests' en zogenaamde 'non-equity interests' (paragraaf 34). De eerste categorie geeft het resterende vermogen van de onderneming weer nadat alle andere (hoger in rangorde gelegen) rechthebbenden zijn voldaan. Tot de tweede categorie behoren de aandelen in het eigen vermogen van de onderneming met tenminste één van de volgende kenmerken (vergelijk paragraaf 11):

a de houder van de aandelen heeft een in omvang beperkt recht op de ontvangst van betalingen (zowel dividend als terugbetalingen);

b de houder ervan heeft een tot een bepaald bedrag beperkt recht op een aandeel in het overschot bij liquidatie;

c de onderneming moet in overeenstemming met de desbetreffende bepalingen de aandelen terugbetalen dan wel de terugbetaling kan door de houder ervan worden opgeëist buiten de macht van de onderneming om.

Aandelenkapitaal met kenmerk c. voldoet inhoudelijk gezien geheel aan de kenmerken van vreemd vermogen, zoals die in paragraaf 21 van FRED 3 worden weergegeven. Dat het niet daaronder wordt gerangschikt heeft slechts met wettelijke vereisten te maken (vergelijk FRED 3, The Development of the FRED, paragraaf VI).

In een geconsolideerde balans worden daarin voorkomende minderheidsbelangen, anders dan in de VS, aangemerkt als een afzonderlijke vermogensvorm die noch eigen vermogen noch vreemd vermogen is. Op dezelfde wijze als het eigen vermogen worden ook deze minderheidsbelangen gesplitst in 'equity interests' en 'non-equity interests' (paragraaf 44). Indien evenwel enig lid van de groep van geconsolideerde vennootschappen een verplichting heeft om betalingen te doen in verband met die minderheidsbelangen³, dan worden de desbetreffende minderheidsbelangen als vreemd vermogen gerapporteerd (paragraaf 43).

Interessant is dat FRED 3 de definitie van vreemd vermogen laat aansluiten op economische kenmerken. Eigen vermogen daarentegen wordt gekarakteriseerd door de juridische bepalingen over aandelenkapitaal en reserves. Overlappendingen worden slechts voorkomen door ze expliciet toe te wijzen (zie bijvoorbeeld de hiervoor onder c. genoemde 'non-equity interests' in eigen vermogen). Leemtes als gevolg van deze wijze van afbakening zijn vooralsnog niet onderkend. Als gevolg van een en ander worden in FRED 3 derhalve feitelijk vier vermogensvormen on-

derkend: eigen vermogen met 'equity interests'-eigenschappen, eigen vermogen met 'non-equity interests'-karakteristieken, minderheidsbelangen in geconsolideerde ondernemingen, en tenslotte vreemd vermogen.

Door het IASC is in het Framework for the Preparation and Presentation of Financial Statements elke vorm van vreemd vermogen aangegeven als '...a present obligation of the enterprise arising from past events, the settlement of which is expected to result in an outflow from the enterprise of resources embodying economic benefits' (paragraaf 49).

Eigen vermogen wordt omschreven als '...the residual interest in the assets of the enterprise after deducting all its liabilities' (paragraaf 49). Exposure draft 40 benadrukt dat het onderscheid tussen eigen en vreemd vermogen niet op basis van de gehanteerde juridische vorm, maar op basis van de karakteristieke eigenschappen moet worden gemaakt. Indien zich omstandigheden voordoen die het waarschijnlijk maken dat een vermogensvorm zal worden terugbetaald, dan leidt dat ertoe dat die vorm als vreemd vermogen wordt gepresenteerd. Dat betekent onder meer dat vermogen dat juridisch gezien eigen vermogen is maar een verplicht terugbetalingsmoment kent of een terugbetalingsmoment dat buiten de beslissingsmacht van de onderneming ligt, als vreemd vermogen wordt beschouwd (paragraaf 42).

Op dit terrein gaat Exposure draft 40 derhalve verder dan in de VS of in het VK waar dergelijke vermogensvormen als zogenaamd 'temporary equity' respectievelijk 'non-equity interests' worden beschouwd.

Het voorgaande kan in hoofdlijnen in bijgaande tabel worden samengevat.

Minderheidsbelangen worden volgens IAS 27 in de geconsolideerde balans gepresenteerd separaat van het vreemd vermogen en het eigen vermogen (paragraaf 13).

De opvattingen omtrent de karakterisering van vreemd vermogen lopen niet uiteen tussen de VS, het VK en de IASC.

begrip	VS	VK	IASC
gewoon aandelenkapitaal	equity	equity, deel van shareholders' funds	equity
preferent aandelenkapitaal	equity	non-equity, deel van shareholders' funds	equity
minderheidsbelangen van derden ^{**}	equity	minority interests, tussen shareholders' funds en liabilities	minority interests, tussen equity en liabilities
verplicht terug te betalen aandelenkapitaal	afzonderlijk, tussen equity en liabilities	non-equity, deel van shareholders' funds	liabilities
lening o/g	liabilities	liabilities	liabilities

^{*} zonder terugbetalingsverplichting

^{**} uitsluitend in de geconsolideerde balans

Aan de andere kant is over eigen vermogen een verschil zichtbaar tussen enerzijds de meningen in de VS en van het IASC (die eigen vermogen zien als de 'residual interest', de activa verminderd met het vreemd vermogen) en anderzijds die in het VK, waar door de ASB is gekozen voor een juridische definiëring van eigen vermogen: het totaal van aandelenkapitaal en reserves, exclusief minderheidsbelangen. Wel wordt in het VK vervolgens toch weer aansluiting gezocht bij de opvattingen in de VS en van de IASC door binnen het eigen vermogen afzonderlijk te onderkennen de 'equity interests' en de 'non-equity interests'. 'Equity interests' worden op dezelfde wijze gedefinieerd als in de VS en door de IASC, namelijk als de recht-hebbende op de 'residual interest'. 'Non-equity interests' zijn eigen vermogenscomponenten die op de een of andere manier een beperking in het recht op de 'residual interest' kennen. De behandeling van iedere vorm van dergelijke vermogenscomponenten moet in de VS en door het IASC steeds expliciet worden aangegeven.

Daarbij zijn (soms te betwisten) keuzes onvermijdelijk.

De op een geconsolideerde balans mogelijk voorkomende minderheidsbelangen worden in het VK en door de IASC beschouwd als een afzonderlijke vermogenscategorie tussen het eigen vermogen en het vreemd vermogen in. In de VS worden, hiervan afwijkend, minderheidsbelangen gezien als eigen vermogen.

4 Hybridische vermogensvormen (compound instruments)

Het bestaan van hybridische vermogensvormen leidt tot de vraagstelling of dergelijke financieringsvormen als één dan wel gesplitst naar de verschillende elementen moeten worden gepresenteerd. Als niet wordt gesplitst, dient te worden vastgesteld in welke categorie de desbetreffende vermogensvorm moet worden gepresenteerd. Indien het antwoord luidt dat splitsing noodzakelijk is, rijst vanzelfsprekend ook de vraag op welke wijze die splitsing dient te geschieden.

In de VS wordt bij de beantwoording van deze vragen primair verwezen naar APB Opinion No. 14 Accounting for Convertible Debt and Debt Issued with Stock Purchase Warrants. De huidige praktijk op basis van deze APB Opinion is dat uitsluitend de afzonderlijk verhandelbare componenten van hybridische financieringsvormen worden gepresenteerd. Hybridische financieringsvormen met onscheidbare componenten worden vastgelegd in overeenstemming met de op het moment van uitgifte leidende karakteristiek.⁴ Op welke wijze die leidende karakteristiek wordt bepaald, is niet eenduidig aangegeven. Slechts een aantal daarvoor te hanteren vragen is beschikbaar (vergelijk FASB Financial Accounting Series No. 094, paragraaf 279):

a Aan de kenmerken van welke vermogensvorm voldoet de desbetreffende hybridische vermogensvorm op het moment van uitgifte tot aan het moment dat een van de con-

tractpartners krachtens de overeenkomst een actie onderneemt, dan wel dat een bepaalde gebeurtenis plaats vindt?

- b Bestaat op het moment van uitgifte dan wel op een later optioneel of voorwaardelijk moment bij de onderneming een verplichting die de desbetreffende hybridische vermogensvorm als vreemd vermogen kenmerkt?
- c Welke component heeft op het moment van uitgifte de hoogste waarde?
- d Welke uitkomst wordt op het moment van uitgifte het meest waarschijnlijk geacht?

Vanzelfsprekend hoeven bij een bepaalde hybridische vermogensvorm de antwoorden op deze vragen niet altijd gelijklopend te zijn. Als gevolg daarvan kan het dan ook gebeuren dat dezelfde vermogensvorm verschillend wordt geïnterpreteerd.

Indien vaststaat dat de componenten van een hybridische vermogensvorm afzonderlijk verhandelbaar zijn, dan wordt de waarde die wordt toegekend aan de respectieve componenten, gebaseerd op hun relatieve 'fair market values' op het moment van uitgifte.

In de UK geeft FRED 3 aan dat financieringsinstrumenten die op één moment in een samengestelde transactie worden uitgegeven, als één vermogensvorm worden beschouwd. Slechts indien de verschillende vormen los van elkaar door de onderneming mogen worden ingetrokken of terugbetaald, worden ze separaat gepresenteerd (paragraaf 19).

Dat betekent dat indien een van de onderdelen van een bepaalde hybridische vermogensvorm de karakteristieken van vreemd vermogen bezit zonder dat intrekking of terugbetaling afzonderlijk kan plaats vinden, die gehele vermogensvorm als vreemd vermogen wordt behandeld (paragraaf 71).

Indien vermogenscomponenten afzonderlijk kunnen worden onderkend en derhalve separaat worden gepresenteerd, dan wordt de waarde van ieder van de componenten volgens FRED 3 aangegeven op basis van de

marktwaarden van de respectieve componenten onmiddellijk na de uitgifte. Op dat moment wordt het vreemd vermogen-gedeelte tegen het op basis van de marktwaarde gealloceerde bedrag van de netto-ontvangst (betrekking hebbend op die schuld) geboekt. Het vreemd vermogen (het zogenaamde openstaande bedrag) wordt in de perioden erna zodanig geboekt dat de financieringskosten van het vreemd vermogen die aan de periodes worden toegewezen, als een constant percentage van het openstaande bedrag ten laste van het perioderesultaat komen. Dat openstaande bedrag bestaat daarom uit het onmiddellijk na uitgifte gealloceerde bedrag vermeerderd met de financieringskosten van de periode en vermindert met de betalingen terzake de schuld gedurende de periode (paragrafen 24 tot en met 26).

Door het IASC wordt in Exposure Draft 40 aangegeven dat indien een vermogensvorm karakteristieken van zowel eigen vermogen als vreemd vermogen heeft, de onderneming onmiddellijk na uitgifte de respectieve componenten onderscheidt en vastlegt in overeenstemming met hun kenmerkende eigenschappen (paragraaf 44). Daarbij behoort in aanmerking te worden genomen de waarschijnlijkheid dat zich bepaalde gebeurtenissen die van essentiële betekenis zijn bij de vaststelling van de kenmerken van de componenten, zullen voordoen.

Indien de waarschijnlijkheid dat zich zo'n gebeurtenis zal voordoen, zich wijzigt, leidt dat niet onmiddellijk tot een presentatiewijziging. Slechts indien niet meer aan de criteria van vreemd vermogen als zodanig wordt voldaan, bestaat er voldoende reden om de desbetreffende component als eigen vermogen te gaan beschouwen (paragraaf 46).

Indien het niet mogelijk is de vermogensvorm in componenten te laten uiteenvallen, dan wordt hij op het moment van ontstaan opgenomen als eigen vermogen dan wel vreemd vermogen afhankelijk van de inhoud van de contractuele bepalingen. Ook dan wordt weer gekeken naar de waarschijnlijkheid dat zich

de gebeurtenissen die van essentiële betekenis zijn bij de vaststelling van het kenmerkende van de vermogensvorm, zullen voordoen. In dit verband is karakteristiek voor een vreemd vermogens-component dat een contractuele verplichting bij de financiering ontvangende onderneming bestaat om liquide middelen (in plaats van liquide middelen kan het eveneens betreffen financiële activa of een ander financieringsinstrument) aan de houder van die component te geven onder voorwaarden die potentieel ongunstig voor de onderneming zijn. Is een dergelijke verplichting niet aanwezig, dan is het desbetreffende financieringsinstrument eigen vermogen van de onderneming (paragraaf 40).⁵

De vastlegging van de afzonderlijke componenten gebeurt in eerste aanleg tegen de 'fair value' van elk van de componenten onmiddellijk na de uitgifte. De som van de toegekende 'fair values' kan niet afwijken van de waarde van de vermogensvorm als geheel (paragraaf 28).

De opvattingen over de behandeling van hybride vermogensvormen verschillen op het eerste gezicht aanzienlijk tussen de VS, het VK en het IASC.

Ten aanzien van het als één instrument dan wel gesplitst in verschillende componenten presenteren liggen de opvattingen in de VS en in het VK dicht tegen elkaar aan. In de VS wordt gekeken naar de al dan niet afzonderlijke handelbaarheid van de componenten, in het VK naar het bij de onderneming liggende recht tot al dan niet afzonderlijke intrekking of terugbetaling. Slechts indien een component afzonderlijk handelbaar is (VS) respectievelijk afzonderlijk door de uitgevende onderneming kan worden ingetrokken dan wel terugbetaald (VK), dan vindt presentatie in de onderscheiden onderdelen plaats. Afzonderlijke handelbaarheid en afzonderlijke intrekking en terugbetaling zijn verschijnselen die zonder twijfel nauw met elkaar samenhangen.

Het IASC neemt echter als uitgangspunt dat indien meer dan één component binnen één

vermogensvorm kan worden onderkend, iedere component afzonderlijk dient te worden gepresenteerd. Voor het onderkennen van de verschillende componenten moet worden gekeken naar de waarschijnlijkheid dat zich een of meer van de essentiële kenmerken van eigen respectievelijk vreemd vermogen zal voordoen. Het IASC neemt dus, meer dan in de VS of in het VK gebeurt, de 'substance' in plaats van de 'form' van de financieringsvorm in beschouwing.

Indien geen splitsing van een hybridische vermogensvorm plaats vindt, dan wordt in de VS en door de IASC de kenmerkende karakteristiek op het moment van uitgifte als bepalend beschouwd. Hoe die kenmerkende karakteristiek moet worden bepaald, is niet eenduidig. Het IASC beperkt de keuze tot de aanwezigheid of afwezigheid van een betalingsverplichting.⁶ In de VS bestaat daarover geen eenduidige gedachte, zodat meer dan één interpretatie mogelijk is. Anders ligt dat in het VK, waar de ASB een meer juridisch georiënteerd standpunt inneemt. Indien een onderdeel van de vermogensvorm als vreemd vermogen moet worden beschouwd, dan is het gehele instrument als vreemd vermogen te beschouwen. Wordt evenwel een financieringsvorm gesplitst in verschillende componenten, dan wordt ieder van de componenten onmiddellijk na de uitgifte van het vermogensinstrument opgenomen tegen zijn relatieve marktwaarde. Daarover bestaat tussen de opvattingen in de VS, in het VK en van de IASC geen verschil van mening.

5 Samenvatting en conclusies

Toen een aantal jaren geleden nieuwe vermogensinstrumenten hun intrede deden, betekende dat op het terrein van de externe verslaggeving eveneens een nieuwe ontwikkeling. Het onderscheid tussen eigen vermogen en vreemd vermogen was traditioneel bepaald en leverde weinig omvangrijke problemen op. Die nieuwe vermogensvormen leidden onder

meer tot een herbezinning op de vraag wat karakteristiek voor eigen vermogen respectievelijk vreemd vermogen is. Daar kwam bij de problematiek van vermogensvormen met kenmerken van beide.

In de VS heeft een en ander geleid tot een omvangrijk project van de FASB waarvan de voortgang niet buitengewoon groot is te noemen. Vooralsnog leidt dat ertoe dat veelal op interpretaties van oudere uitspraken moet worden teruggevallen om tot een adequate verslaggeving te komen. Eenduidigheid is echter niet verzekerd.

In het VK zijn inmiddels door de ASB belangrijke aanzetten voor het verslag doen over dergelijke vermogensvormen gegeven. Voor wat betreft het eigen vermogen is daarbij gekozen voor een overwegend juridische oriëntatie, het vreemd vermogen kent een overheersing van de economische gedachten. Ook door de IASC zijn inmiddels gedachten ontvouwd. Daarin overheerst de substance-over-form idee sterker dan in de VS en vooral in het VK.

Over de definitie van vreemd vermogen bestaat het minste verschil van mening in de VS, het VK en bij het IASC; er moet sprake zijn van verplichtingen, als gevolg van gebeurtenissen in het verleden, om middelen af te staan die economische voordelen voor de onderneming in zich bergen.

Over de kenmerken van eigen vermogen wordt veel meer onderling afwijkend gedacht. In de VS en bij het IASC betreft eigen vermogen het verschil van de activa en het vreemd vermogen, maar in het VK wordt vanuit een juridische benadering het eigen vermogen gezien als de som van aandelenkapitaal en reserves. Het op deze wijze gekarakteriseerde eigen vermogen wordt op zijn beurt weer onderverdeeld in eigen vermogen met de kenmerken van de VS en het IASC (het verschil tussen activa en vreemd vermogen) en eigen vermogen met beperkingen in de rechten op dat verschil.

Een en ander leidt ertoe dat evenmin eenstem-

igheid bestaat over vermogensvormen die liggen in het gebied tussen enerzijds vreemd vermogen en anderzijds eigen vermogen als het verschil tussen activa en vreemd vermogen.

Omtrent hybridische vermogensvormen (compound instruments) bestaat ook al geen eensluidendheid. Bij de bepaling of één dan wel meer dan één component afzonderlijk moet worden gepresenteerd, wordt in de VS en het VK gekeken naar het al dan niet bestaan van een afzonderlijke verhandelbaarheid c.q. terugbetalingsmogelijkheid; door het IASC worden meer substantieel de afzonderlijke componenten beoordeeld.

Indien de conclusie luidt dat een vermogensvorm ongesplitst wordt gepresenteerd, bestaan vervolgens eveneens verschillen in opvattingen over de bepaling van de karakteristiek van die ene vorm, niet allen tussen het VK en het IASC maar ook binnen de VS (waar verschillende invalshoeken mogelijk worden geacht). Wordt vastgesteld dat meer dan één component moet worden gepresenteerd, dan wordt over de wijze waarop de splitsing moet plaats vinden gelijkelijk gedacht, namelijk op basis van relatieve marktwaarde.

Gezien de vermelde aanmerkelijke verschillen zijn eenduidige voorschriften voor de verslaggeving over vermogensinstrumenten waarin kenmerken van zowel eigen vermogen als vreemd vermogen kunnen worden onderkend, op korte termijn wereldwijd dan ook niet te verwachten.

Literatuur

- Accounting Standards Board (1992), *Financial Reporting Exposure Draft 3 Accounting for Capital Instruments*, London.
- American Institute of Certified Public Accountants (1969), *APB Opinion No. 14, Accounting for Convertible Debt*

and Debt Issued with Stock Purchase Warrants, New York.

- Financial Accounting Standards Board (1985), *Concepts Statement No. 6, Elements of Financial Statements*, Stamford Connecticut.
- Financial Accounting Standards Board (1990), *Financial Accounting Series No. 094, Discussion Memorandum, an analysis of issues related to Distinguishing between Liability and Equity Instruments and Accounting for Instruments with Characteristics of Both*, Stamford Connecticut.
- International Accounting Standards Committee (1989a), *International Accounting Standard 27 Consolidated Financial Statements and Accounting for Investments in Subsidiaries*, London.
- International Accounting Standards Committee (1989b), *Exposure Draft 40 Financial Instruments*, London.
- International Accounting Standards Committee (1989c), *Framework for the Preparation and Presentation of Financial Statements*, London.
- US Securities and Exchange Commission (1983), *Accounting Series Release No. 268, Presentation in Financial Statements of 'Redeemable Preferred Stock'*, in: *SEC Accounting Rules*, Chicago.

Noten

- 1 FASB Financial Accounting Series No. 094, Discussion Memorandum, an analysis of issues related to Distinguishing between Liability and Equity Instruments and Accounting for Instruments with Characteristics of Both; FASB, Augustus 1990.
- 2 Kort voor het ter perse gaan is verschenen Financial Reporting Standard (FRS) 4 Capital Instruments. De opvattingen van FRED 3 die in deze bijdrage zijn opgenomen, zijn in FRS 4 niet gewijzigd.
- 3 Letterlijk geeft FRED 3 aan '...to transfer economic benefits in connection with the shares...'
- 4 Deze APB Opinion had destijds (1969) betrekking op de uitgifte van converteerbare obligaties en van gewone obligaties gelijktijdig met 'stock purchase warrants'. Derhalve werd de ontvangst bij de uitgifte van converteerbare obligaties ten volle beschouwd als vreemd vermogen tot aan het moment van conversie. Niettemin werd in de APB Opinion ook al aangegeven dat indien converteerbare obligaties worden uitgegeven met een substantiële premie, die premie tot het eigen vermogen behoort te worden gerekend.
- 5 Zie hiervoor ook de definities in hoofdstuk 3 van deze bijdrage.
- 6 In de betekenis die in paragraaf 40 van Exposure draft 40 wordt gegeven aan verplichtingen.